

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z JEZYKA POLSKIEGO DLA KLASY V

Ocena dopuszczająca

Kształcenie literackie i formy wypowiedzi

Uczeń opanował następujące umiejętności:

- technika cichego i głośnego czytania ucznia pozwala na zrozumienie tekstu,
- względna poprawność językowa i rzeczowa wypowiedzi ustnych świadczy o zrozumieniu przez ucznia analizowanego zagadnienia,
- błędy językowe, stylistyczne, logiczne i ortograficzne popełnione w wypowiedziach pisemnych nie przekreślają wartości pracy i wysiłku, jaki włożył w jej napisanie,
- potrafi napisać krótkie opowiadanie, list, dokonać opisu przedmiotu, człowieka,
- wygłasza tekst z pamięci.

Nauka o języku

Stopień opanowanych przez ucznia wiadomości pozwala na wykonanie zadań typowych, w zakresie niewielkim, w zakresie trudności, samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela:

- rozróżnia części mowy,
- wskazuje podmiot i orzeczenie oraz określenia,
- odmienia rzeczownik i przymiotnik przez przypadki,
- odmienia czasownik przez osoby, liczby, czasy, tryby,
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania,
- odróżnia zdania pojedyncze od zdania złożonego,
- łączy dwa zdania pojedyncze w zdania złożone,
- wpisuje zdanie w podany schemat składniowy,
- wyróżnia głoski, litery w podanym wyrazie,
- akcentuje wyraz na drugiej sylabie od końca,
- zna podstawowe zasady ortograficzne.

Ocena dostateczna

Kształcenie literackie

Uczeń opanował następujące umiejętności:

- wyraźnie czyta i wygłasza tekst z pamięci,
- wykazuje się sprawnością w czytaniu cichym i słuchaniu ze zrozumieniem oraz odbiorze obrazu oglądanego (odtwarza treść przy pomocy pytań nauczyciela),
- rozumie pojęcie fikcji literackiej, wyróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne,
- określa czas i przestrzeń, dostrzega ich odrębność w legendzie, bajce, noweli,
- wskazuje cechy, nazywa przeżycia bohaterów,
- rozróżnia osobę mówiącą w wierszu i narratora w prozie od autora utworu,
- wskazuje w tekście opis, dialog, opowiadanie w pierwszej i trzeciej osobie,
- wskazuje w tekście środki poetyckie: epitet, porównanie, przenośnię, ożywienie, uosobienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze,
- rozróżnia wiersz stroficzny i ciągły,
- dostrzega i rozumie zjawisko rytmu,
- rozróżnia i właściwie nazywa utwory o wyrażeniu zaznaczonych cechach gatunkowych bajki, legendy, noweli,
- dostrzega i ujmuje w słowach ogólny sens utworu, np. morał w bajkach (pod kierunkiem nauczyciela).

Formy wypowiedzi

Uczeń potrafi:

- Zredagować opowiadanie (z próbami wprowadzenia dialogu),
- przygotowuje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi,
- redaguje wypowiedź kilkuzdaniową,

- zamyka myśli w granicach zdań poprawnych pod względem składniowym (pojedynczych i prostych złożonych),
- stosuje poprawną interpunkcję i ortografię w zapisie zdań.
- Napisać sprawozdanie z wycieczki i imprezy szkolnej,
- ustala kolejność wydarzeń,
- pod kierunkiem nauczyciela przygotowuje plan sprawozdania.
- Opisać przedmiot,
- rozumie różnicę między opowiadaniem a opisem,
- zna wyrazy oznaczające kształt, wielkość, barwę, materiał,
- ustala kolejność elementów opisu,
- próbuje zredagować opis.
- Opisać wygląd człowieka (z elementami jego charakterystyki),
- gromadzi wyrazy określające cechy zewnętrzne człowieka.
- Napisać list,
- stosuje zasady ortograficzne dotyczące wielkiej litery związane z listem,
- stosuje tradycyjne elementy kompozycyjne listu.
- Zredagować zaproszenie,
- ustala elementy składniowe niezbędne w zaproszeniu,
- planuje ich kolejność.
- Sporządzić notatkę z lektury,
- wypisuje z tekstu nazwiska, nazwy, terminy, daty,
- zapisuje kolejne wydarzenia w postaci planu odtwórczego.

Nauka o języku

Uczeń:

- rozpoznaje czasownik w trybie: orzekającym, rozkazującym i przypuszczającym,
- stosuje w zdaniu czasownik w jednym z tych trybów,
- tworzy różne tryby czasownika,
- pisze poprawnie „by” z osobową i nieosobową formą czasownika,
- odmienia czasownik o temacie obocznym,
- nazywa przypadki rzeczownika, oddziela tematy od końcówek,
- dostosowuje formę gramatyczną rzeczownika do funkcji składniowej,
- stosuje poprawną formę B. l. mn rzeczowników rodzaju męskiego (żywotnego, nieżywotnego, osobowego i nieosobowego),
- stawia pytanie, na które odpowiada wyrażenie przyimkowe,
- potrafi zastosować w zdaniu w funkcji określenia czasownika podane wyrażenia przyimkowe,
- rozpoznaje w zdaniu przysłówki i stawia pytanie, na które odpowiada,
- podaje formę gramatyczną przymiotnika występującego w zdaniu (przypadek, liczba, rodzaj),
- poprawnie używa form przypadków rzeczowników i przymiotników w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym,
- określa przypadki liczebnika i rzeczownika,
- rozróżnia liczebniki: główny, porządkowy, zbiorowy, ułamkowy,
- rozpoznaje wyraz w zdaniu, który nie pełni samodzielnej funkcji,
- łączy w zespoły składniowe wyrazy tworzące zdanie,
- wyróżnia dwa typy zespołów składniowych: współrzędny i podrzędny,
- rozpoznaje typy związków składniowych: związek główny i związki poboczne,
- rozpoznaje części mowy w funkcji podmiotu i orzeczenia i określić (na łatwych przykładach),
- składa i rozróżnia zdania złożone współrzędne i podrzędne,

- uzupełnia zdania złożone brakującym przecinkiem,
- wskazuje zdania złożone zbudowane według podanego schematu.

Ocena dobra

Kształcenie literackie

Uczeń potrafi:

- czyta i wygłasza tekst z pamięci z właściwą intonacją i poprawnym akcentem logicznym,
- zapamiętuje i odtwarza najważniejsze sprawy, ogólny sens utworu bez pytań pomocniczych nauczyciela,
- określa cechy fikcji literackiej typowej dla baśni, legendy, mitu, noweli, wskazuje w utworze elementy realistyczne i fantastyczne spoza zdarzeń,
- dostrzega różne sposoby informowania czytelnika o czasie i przestrzeni pokazanej w utworze,
- wybiera z utworu fragmenty stanowiące potwierdzenie cech i przeżyć postaci,
- próbuje wskazać adresata utworu,
- próbuje określić rolę opowiadania, opisu, dialogu i monologu w tekście utworu,
- samodzielnie wybiera i nazywa środki stylistyczne, rozumie ich funkcję artystyczną,
- określa cechy wiersza stroficznego (wolnego) i ciągłego,
- wyjaśnia zjawisko rytmu,
- rozumie i nazywa cechy gatunkowe, uzasadnia przynależność utworu do gatunku,
- umie umotywować cechy postaci, odwołać się do właściwych fragmentów,
- dostrzega mądrość życiową zawartą w fabułach legend i mitów.

Formy wypowiedzi

Uczeń potrafi:

- Zredagować opowiadanie (z próbami wprowadzenia dialogu),
 - redaguje na podstawie planu spójną wypowiedź wielozdaniową,
 - zapisuje rozmowę, próbuje włączyć ją do opowiadania,
 - świadomie posługuje się różnymi typami wypowiedzi.
- Napisać sprawozdanie z wycieczki i imprezy szkolnej,
- poprawnie stosuje różnorodne wyrazy i wyrażenia nazywające stosunki czasowe, wyrazy nazywające cechy dodatnie i ujemne,
- rozróżnia sprawozdanie od opowiadania,
- redaguje samodzielnie sprawozdanie na podstawie opracowanego wspólnie planu.
- Opisać przedmiot,
- samodzielnie redaguje spójny opis przedmiotu,
- wyraża zbliżone treści za pomocą różnych części mowy,
- poprawnie łączy wyrazy w związki frazeologiczne.
- Opisać wygląd człowieka (z elementami charakterystyki),
- samodzielnie redaguje spójny opis wyglądu człowieka,
- zastępuje czasowniki „być”, „mieć” innymi.
- Próbuje napisać charakterystykę postaci literackiej,
- próbuje dokonać oceny postaci, stosuje wyrazy i wyrażenia określające stanowisko piszącego.
- Napisać list,
- wyjaśnia pisownię wielką literą używanych w liście zaimków i rzeczowników pospolitych,
- dostrzega różnicę w stylu i słownictwie listu adresowanego do rówieśnika i osoby starszej (członek rodziny).
- Zredagować zaproszenie,
- określa okoliczności redagowania zaproszeń,

- redaguje zaproszenie do rówieśnika i osoby starszej.
- Sporządzić notatkę z lektury.
- sprawnie sporządza plan dekompozycyjny (ramowy i szczegółowy) o postaci zdań i równoważników zdań.

Nauka o języku

Uczeń:

- poprawnie akcentuje czasowniki w trybie przypuszczającym (na 3 i 4 sylabę od końca),
- potrafi udowodnić, że zakończenie trybu przypuszczającego jest ruchome,
- potrafi omówić budowę form trybu rozkazującego,
- wyodrębnia temat oboczny czasownika,
- poprawnie odmienia czasowniki typu: *zacząć, zniknąć*,
- wyodrębnia temat oboczny rzeczownika,
- wskazuje wymiany głoskowe w odmianie rzeczownika ilościowe (samogłoskowe) i jakościowe (spółgłoskowe),
- potrafi uzasadnić pisownię rzeczownika, odwołując się do wymian głoskowych w odmianie,
- określa rodzaje przymiotnika w liczbie mnogiej,
- zastępuje cyfrę słowem,
- stosuje liczebniki zbiorowe w poprawnej formie przypadkowej,
- przekształca zdanie na równoważnik i odwrotnie,
- układa dwukrotnie punkty planu: raz w formie zdań, drugi raz w formie równoważników zdań,
- podaje przykłady współrzednego i podrzędnego zespołu składniowego,
- sporządza schemat składniowy prostego zdania,
- układa różne rodzaje zdań,
- uzasadnia użycie przecinka w zdaniu złożonym,
- rysuje schemat zdania złożonego,
- opisuje udział narządów mowy w powstawaniu głosek,
- poprawnie akcentuje wyrazy.

Ocena bardzo dobra

Kształcenie literackie

Uczeń potrafi:

- świadomie i celowo wykorzystuje różnorodne środki wyrazu w recytacji (modulacja, barwa, natężenia głosu),
- porównuje świat przedstawiony różnych utworów, rozumie różnice między warstwą autentyczną (historyczną) a fikcją utworu realistycznego,
- samodzielnie określa różne sposoby prezentowania czasu i przestrzeni przez autorów poznanych tekstów,
- wykorzystuje zaznaczone fragmenty w ustnej wypowiedzi na temat cech i przeżyć postaci,
- określa cel wprowadzenia danych środków stylistycznych,
- określa rolę rytmu w utworze,
- porównuje poznane utwory reprezentujące różne gatunki (legenda, bajka, nowela, baśń) wskazując cechy wspólne i różnice,
- poprawnie włącza fragment utworu do własnej wypowiedzi; powołać się na sądy innych o postaci, ustosunkować się do nich,
- umie odnieść wartości moralne eksponowane w utworze do czasów współczesnych.

Formy wypowiedzi

Uczeń potrafi:

- Zredagować opowiadanie,
 - włącza do opowiadania dialog,
 - świadomie stosuje równoważniki w dialogu, i w celu ożywienia narracji,
 - stosuje synonimy czasownika „mówić”, jako tzw. „uzupełnienia dialogowe”,
 - przygotowuje plan dekompozycyjny własnej wypowiedzi służący jej ocenie i poprawie,
 - podaje cechy dobrego opowiadania.
- Napisać sprawozdanie z wycieczki i imprezy szkolnej,
- rozwija fragmenty poświęcone ocenie, wyrażeniu własnego stosunku do wycieczki, imprezy,
- poprawnie używa w wypowiedzi pojęć: sprawozdanie i opowiadanie,
- wymienia cechy odróżniające sprawozdanie od opowiadania.
- Opisać przedmiot,
- ocenia opis kolegi pod kątem stylu, treści, składni,
- stosuje wyrazy bliskoznaczne, dobiera wyrażenia najtrafniejsze.
- Opisać wygląd człowieka (z elementami charakterystyki),
- gromadzi i nazwa, stosuje wyrazy nazywające zalety i wady,
- nazywa cechy charakteru, umysłu, usposobienia człowieka.
- Charakterystyka postaci,
- poprawnie wyraża własną opinię o postaci i uzasadnia ją.
- Napisać list,
- redaguje list rozwinięty inną formą wypowiedzi np. opisem, charakterystyka, zaproszeniem.
- Zredagować zaproszenie,
- ocenia przydatność praktyczną umiejętności redagowania zaproszenia,
- dostrzega różnicę między zaproszeniem a zawiadomieniem i ogłoszeniem.
- Sporządzić notatkę z (lekcji) lektury,
- świadomie wykorzystuje równoważnik w budowie planu.

Nauka o języku

Uczeń:

- określa funkcję trybów czasownika,
- zna zasady tworzenia i stosowania trybu przypuszczającego i rozkazującego,
- potrafi podać zasady odmiany rzeczownika rodzaju męskiego (żywotnego i nieżywotnego, osobowego i nieosobowego),
- wymienia typy wymian głoskowych w odmianie rzeczowników, podaje przykłady,
- podaje przykłady różnych części mowy w funkcji określeń czasownika (rzeczownik, rzeczownik z przyimkiem, przysłówki),
- podaje zasady stosowania przymiotnika w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym,
- klasyfikuje liczebniki,
- stosuje poprawne formy gramatyczne w związku orzeczenia z liczebnikiem i rzeczownikiem,
- potrafi podać uproszczoną definicję wypowiedzenia, przeprowadzić klasyfikację wypowiedzeń,
- wie, co to są części zdania,
- przeprowadza klasyfikację zespołów i związków składniowych,

- zna związki zgody, rzędu i przynależności,
- zna części zdania,
- stosuje jedną część mowy w różnych funkcjach składniowych,
- układa zdania pojedyncze rozwinięte zbudowane według podanego schematu składniowego,
- wskazuje zależność brzmienia głoski od ruchów i pozycji narządów mowy,
- podaje zasady akcentowania (na 2, 3 i 4 sylabie od końca).

Ocena celująca

Ocenę celującą - otrzymuje uczeń, którego wiedza znacznie przekracza poza obowiązujący program nauczania:

- Bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach szkolnych i międzyszkolnych,
- Podejmuje działalność literacką, kulturalną (w różnych formach - reżyseruje przedstawienia szkolne, układa scenariusz imprezy klasowej, układa konkursy czytelnicze) prezentuje wysoki poziom artystyczny i merytoryczny,
- Posiada rozszerzone umiejętności z zakresu kształcenia literackiego, językowego oraz nauki o języku,
- Posługuje się terminologią z teorii literatury,
- Potrafi wskazać w utworze wartości uniwersalne - dobro, sprawiedliwość - ich ponadczasowe znaczenie,
- Wyraża opinie, argumentacje, gromadzi materiały w teczkach tematycznych,
- Z testów gramatycznych i ortograficznych uzyskuje najwyższą punktację,
- Dużo czyta, umie posługiwać się katalogiem alfabetycznym,
- Jego ustne i pisemne wypowiedzi cechuje dojrzałość, myślenie, wnioskowanie, ocenianie,
- Posługuje się różnymi słownikami,
- Rozumie, że język jest składnikiem dziedzictwa kulturowego.